

За наукові КАДРИ

Орган партбюро, ректорату, комітету ЛКСМУ, профкому та місцевому
Одеського Державного Університету ім. І. І. Мечникова

п'ятниця
1
КВІТНЯ
1955 року
№ 11 (445)

Ціна 20 коп.

Студенти, професорсько-викладацький
склад та адміністративно-господарські
працівники університету ставлять свої
підписи під Зверненням Всесвітньої
Ради Миру.

СИЛИ МИРУ ПЕРЕМОЖУТЬ

Величезного розмаху набула в усьому світі боротьба передового людства проти розпалення імперіалістичними хижакими нової світової бойні, проти загрози атомної війни.

Заклик Бюро Всесвітньої Ради Миру до народів усього світу посилює боротьбу проти підготовки атомної війни, за знищення всіх запасів атомної зброї і негайне припинення її виробництва зустріч палке схвалення в усіх країнах земної кулі. Вимогу заборонити атомну зброю миролюбні народи тісно пов'язують з боротьбою проти відродження німецького милітаризму, з боротьбою за міцну колективну безпеку в Європі.

Величезна більшість людства кровно заінтересована в збереженні миру. Поборників миру окрилює те, що в результаті їхніх активних дій вдалося припинити криваві війни в Кореї і В'єтнамі. Це — переконливе свідчення того, що сили миру дужчі, ніж сили війни. І нині народи світу з новою силою виступають на захист миру.

Не минуло й двох місяців з того часу, як Всесвітня Рада Миру заклікала миролюбні народи піднести свій голос проти загрози атомної війни, а вже в ряді країн широко розгорнулося збирання підписів під Зверненням Бюро Всесвітньої Ради Миру. За короткий час майже 200 мільйонів чоловік підписалися під Зверненням у Китайській Народній Республіці, близько 9 мільйонів — в Румунській Народній Республіці, майже 5 мільйонів — в Чехословаччині, близько мільйона — в Албанії. Мільйони підписів під Зверненням вже поставили громадяни Італії, Франції, Австрії, Фінляндії. Кампанія збирання підписів з великим успіхом розгортається в усьому світі.

11—13 березня у Відні відбулося засідання Бюро Всесвітньої Ради Миру. Бюро обговорило питання про розгортання всесвітньої кампанії проти підготовки війни і прийняло заяву, в якій говориться:

«Кампанія по збиранню підписів дає можливість виразити загальний осуд атомної зброї з силою, достатньою для того, щоб добитись від усіх урядів, які мають цю зброю, угоди про її знищення під строгим контролем. Така угода була б важливим кроком на шляху до загального роззброєння.

Народи можуть висловити свій осуд настільки рішуче, що ні один уряд не наслідиться ним знехтувати».

Бюро ВРМ прийняло рішення провести в кінці травня цього року в м. Хельсінкі Всесвітню асамблею представників миролюбних сил, щоб обговорити невідкладні питання боротьби за мир.

За мир, проти загрози атомної війни одностайно підносять свій могутній голос народи Радянського Союзу. Пленум Радянського комітету захисту миру, який відбувся в Москві 8 березня, прийняв рішення почати з 1 квітня в СРСР кампанію по збиранню підписів під Зверненням Всесвітньої Ради Миру. Кожна радянська людина своїм підписом ствердить готовність відповісти на загрози імперіалістів новими славними ді-

лами, спрямованими на дальше зміцнення могутності нашої великої Батьківщини — оплоту миру в усьому світі. «Радянський народ, — говориться в резолюції пленуму Радянського комітету захисту миру, — не боїться атомного шантажу і погрозу американських агресорів і висловлює тверду впевненість в тому, що й інші миролюбні народи не дадуть залякати себе паліям війни».

Радянські люди виступають за заборону атомної зброї і припинення її виробництва тому, що вони хочуть захистити людство від тих нещастя, які несе атомна війна».

Радянський Союз неухильно і послідовно провадить боротьбу за заборону атомної і інших видів зброї масового знищення, за загальне скорочення звичайних озброєнь. Політиці «з позиції сили», політиці атомного шантажу, яку провадять американські імперіалісти, Радянський Союз протиставляє свою політику мирного співіснування різних держав, політику дружби і взаєморозуміння між народами. Ця політика знайшла яскраве відображення в Декларації Верховної Ради СРСР від 9 лютого 1955 року, зверненій до всіх народів і парламентів.

Радянський народ рішуче вимагає, щоб величезне відкриття нашого часу — атомна енергія була поставлена на службу людству, використовувалася в мирних цілях. І в цьому наша Батьківщина показала приклад всьому світові, збудувавши першу електростанцію на атомній енергії. Радянський уряд висловив готовність передати й іншим державам науково-технічний досвід в галузі мирного використання атомної енергії, що викликало загальне схвалення всіх громадян Союзу РСР.

Радянські люди віддають всі сили на здійснення величезних планів комуністичного будівництва, на виконання завдань, викладених в рішеннях сучасного Пленуму ЦК КПРС і другої сесії Верховної Ради СРСР. Продовжуючи, як і раніше, успішно розвивати важку промисловість, громадяни Союзу РСР наполегливо працюють і в усіх інших галузях народного господарства країни, добиваються загального підвищення продуктивності праці на заводах, фабриках і шахтах, дальшого збільшення виробництва зерна і продуктів тваринництва. З величезним ентузіазмом радянські патріоти виконують важливе завдання партії й уряду — створюють нову житницю Радянського Союзу, освоюючи мільйони гектарів цілинних і перелогових земель.

Кожний радянський трудівник своєю самовідданою працею зміцнює могутність і обороноздатність нашої Вітчизни, наближає здійснення величезної мети — побудови комунізму в нашій країні. І ставлячи свої підписи під Зверненням Всесвітньої Ради Миру, трудящі Країни Рад ще раз продемонструють перед усім світом готовність непохитно стояти на варті миру. Всі радянські люди, як один чоловік, відгукнуться на заклики Радянського комітету захисту миру, підкріплять своє волевиявлення новими трудовими подвигами в ім'я дальшого процвітання нашої Радянської Батьківщини.

КОНКУРС НА КРАЩУ СТІНГАЗЕТУ

Партійне бюро університету, комітет комсомолу, профком та редакція газети «За наукові кадри» оголошують конкурс на кращу стінгазету, присвячений Дню преси — 5 травня.

На конкурс подається не менше восьми стінгазет, які повинні повністю відбивати життя факультету: роботу партійної, комсомольської та профспілкової організацій, навчальний процес, наукову діяльність і т. д. Газети повинні піднімати питання культури та моралі, різко виступати проти порушників дисципліни та ледарів. Стінгазети повинні виходити систематично, бути добре оформленими. Редколегії стінгазет повинні брати участь в роботі багатотиражки «За наукові кадри».

Газети на конкурс подаються 3 травня.

МИ ЗА МИР!

ПРОКЛЯТТЯ ПАЛІЯМ НОВОЇ ВІЙНИ!

МИ ПРОТИ ВІЙНИ

Всесвітня Рада Миру закликає до знищення атомної зброї і заборони її виробництва.

Радянський народ підтримує заклики Всесвітньої Ради Миру. Це відповідає принципам миролюбної політики СРСР, яка знайшла своє яскраве відображення, зокрема, в Декларації Верховної Ради СРСР.

Радянський Союз продемонстрував свою миролюбність на ділі, а не на словах тим, що запропонував міжнародній конференції по мирному використанню атомної енергії свій науково-технічний досвід.

Радянський народ, як і всі миролюбні народи світу, сповнений рішучості відвернути війну.

В бесіді з кореспондентом «Правди» І. В. Сталін сказав, що мир буде збережений і зміцнений, якщо народи візьмуть справу забезпечення миру в свої руки і будуть відстоювати його до кінця. Тому широка кампанія по збору підписів під Зверненням Всесвітньої Ради Миру має велике значення. Кожним підписом ми говоримо, що готові відповісти імперіалістам і атомщикам своєю працею, спрямованою на зміцнення миру.

І. ФРОЛОВ, кандидат історичних наук.

ПРОКЛЯТТЯ АТОМЩИКАМ

Друга світова війна, розв'язана німецькими фашистами, принесла велику горе народам нашої країни. Але героїчні зусилля радянських людей дали свої плоди. Відбудовані і стали до ладу заводи й фабрики, зробило великий крок вперед наше сільське господарство.

Але ніщо не зможе знищити пам'ять про загиблих батьків і братів, про багатьох юнаків і дівчат, які перебували під ярмом фашистської окупації. Ми кажемо: не бувати цьому знову. Ми хочемо миру, ми хочемо невтомно трудитись і не хочемо війни.

Зберемо під прапором боротьби за мир всіх людей земної кулі!

Миру — мир, прокляття війні! Така воля переважить більшість людей всього світу. І ця воля переможе.

Я. САВЧЕНКО,
студент історичного факультету,
Сталінський степендіат.

МАЙБУТНЄ НАЛЕЖИТЬ НАМ

Майбутнє належить нам. Імперіалісти в майбутньому не бачать нічого доброго, крім загибелі, тому вони так хочуть затримати хід історії.

Вони ратифікують паризькі угоди, створюють гонку озброєнь, щоб продовжити своє існування. Але це тільки наблизить їх загибель, бо якщо буде розв'язана війна, то вона принесе загибель капіталізму. Імперіалісти мріяли про те, що друга світова війна не тільки приведе до їх панування в усьому світі, але й буде кінем комунізму. Вийшло навпаки. Так і повинно бути — це об'єктивний закон. Але наше основне завдання — зберегти мир. Саме на це спрямована кампанія збирання підписів під Зверненням Всесвітньої Ради Миру.

Мій підпис може бути і не каліграфічний, але в ньому буде виражене моє шире бажання зберегти мир і своєю працею зміцнити справу миру.

З. БЕРЕЗНЯК,
кандидат історичних наук.

НА ЗБОРАХ СТУДЕНТІВ ТА ПРАЦІВНИКІВ УНІВЕРСИТЕТУ

Великий актовий зал. Сюди зібралися студенти, викладачі, адміністративно-господарські працівники на збори, присвячені збиранню підписів під Зверненням Всесвітньої Ради Миру. Мітинг відкриває секретар партійного бюро університету М. Симоненко.

Слово для доповіді надається завідувачу кафедрою загальної історії доценту Петряеву. Він детально зупиняється на міжнародному становищі і зовнішній політиці Радянського Союзу. Доц. Петряев відзначає зростання могутності радянського народу, який очолює табір миру і демократії.

— Товариші! — говорить він. — Сьогодні в Радянському Союзі розпочався збір підписів під Зверненням Всесвітньої Ради Миру. Весь радянський народ одностайно ставить свої підписи під цим історичним документом. Радянський народ на повний голос заявляє: «Ми за мир! Прокляття паліям нової світової війни!». Разом з усім радянським народом студенти, професорсько-викладацький склад та адміністративно-господарські працівники нашого університету схвалюють Звернення Всесвітньої Ради Миру і віддають свої голоси за мир в усьому світі.

— Нам не страшні ніякі погрози паліїв світової війни. Нам не страшні ні атомні, ні водневі бомби. Ми

сильні, як ніколи. Майбутнє належить нам.

На трибуну один за одним піднімаються завідувачий кафедрою філософії доцент Підгрушний, завідувача кафедрою російської та зарубіжної літератури доцент Збандуто, Сталінський степендіат, студент історичного факультету Я. Савченко, аспірант кафедри української літератури В. Фашенко, член-кореспондент Академії наук Української РСР, проф. Песевич. Вони говорять про великі патріотичні почуття радянського народу, який своєю творчою працею зміцнює мир в усьому світі.

Слово надається старшому лаборантові кафедри філософії т. Збандути, який зачитує текст резолюції мітингу. Присутні в залі одностайно схвалюють текст рішення, в якому говориться: «Ми, студенти, викладачі та адміністративно-господарські працівники університету, ставлячи свої підписи під Зверненням, докладаємо всі сили для дальшого розвитку нашої науки і культури, для поліпшення всієї учбової і виховної роботи, для виховання радянських людей в дусі беззавітного служіння соціалістичній Вітчизні та Комуністичній партії».

Після мітингу розпочався збір підписів під Зверненням Всесвітньої Ради Миру.

ПЕРЕМОГА ЗА НАМИ

1942 р. я зустрів у боях за Керч. Там ми побачили втікаючих німців і тут же перед нами відкрилась страшна картина... 7000 убитих дітей, жінок і стариків. Кров біля могили ще не встигла замерзнути. Ілля Селявський тут же написав вірш:

Можно не слушать народных
сказаний,
Не верить газетным столбам,
Но я это видел своими глазами,
Понимаете, видел сам...

Багато горя і сліз бачили ми в дні війни. Та ось радянський народ переможель закінчив війну і став відбудовувати народне господарство. І щодня кожний з нас бачить там виріс новий будинок, новий корпус фабрики, тут лікарня, школа, кінотеатр; з'явилася на карті нове місто, простягнувся новий канал...

Радянський народ, згуртований навколо рідного Радянського уряду, живе одним життям, одними інтересами. Успіхи шахтарів Донбасу радують лісорубів Півночі; як своє пе-

ремогу, сприймають металурги Уралу досягнення хліборобів України.

Цей могутній творчий порив хочуть задущити американські імперіалісти, підпалюючи третью світової війни. Вони хочуть знову принести людям горе, хочуть.

Та пройшли ті часи, коли правителі, розв'язуючи війни, не рахувалися з волею народів. Як ніколи, зараз могутній рух прихильників миру. В ньому беруть участь передові робітники, селяни, вчені. Мільйони простих людей усього світу сповнені рішучості відстоювати справу миру і твердо заявляють своє категоричне «ні!».

У китайського народу є багато мудрих приказок: «Якщо народ разом дихне, буде буря», «Якщо народ стукне ногою, буде землетрус».

Переможним поступом йде вперед дружній табір миру і демократії. Мир переможе війну.

Запорука цього в тому, що на чолі могутнього руху борців за мир стоїть радянський народ, керований великою партією комуністів, яке виступає як розум, честь і совість нашої епохи.

Доцент Я. ШТЕРЕНШТЕЙН.

ОПЛОТ МИРУ

Народи, які стали господарями своєї долі, свого щастя, не можна залякати погрозами атомної війни. Тісно згуртовані навколо комуністичних партій, з'єднані непорушною дружбою, народи країн, які складають могутній табір соціалізму і демократії, впевнені в своєму майбутньому. Усвідомлення своєї могутності і непереможності десятикратно збільшує їх сили.

Ріст і зміцнення соціалістичного табору викликають почуття законної гордості у всіх радянських людей, надихають воїнів Радянських Збройних Сил на досягнення нових успіхів в їх бойовому і політичному відношенні. Інтереси Батьківщини, благородна справа безпеки народів

зобов'язують радянських воїнів у будь-яку хвилину з често виконати свій військовий обов'язок, бути готовими до захисту нашої соціалістичної Батьківщини — оплоту свободи і незалежності миролюбних народів, які очолюють сили світового табору соціалізму і демократії.

Радянський Союз і надалі буде стояти в авангарді боротьби за мир і одночасно підвищувати свою обороноздатність.

Зараз ми маємо першокласні, добре озброєні і боездатні Радянську Армію, Військово-Повітряні Сили і Військово-Морський Флот, які готові виконати будь-яке завдання Комуністичної партії і Радянського уряду.

Б. КОРОЛЬКОВ.

ОДЕСА В РЕВОЛЮЦІЇ 1905—1907 РОКІВ

(Закінчення. Початок в газеті № 10).

Січнево-лютеві страйки на Україні відзначалися впертістю, організованістю, витримкою робітників і примусили капіталістів ряду підприємств піти на деякі поступки.

Одеська більшовицька організація однією з перших на Україні звернулася з прокламацією до робітників Одеси організувати загальний страйк на знак солідарності з робітниками Петербурга.

Почалися страйки в залізничних майстернях, на джутовій фабриці, цукровому заводі та інших підприємствах. В робітничих районах міста серед матросів і солдат вже з початку 1905 р. більшовики розгорнули значну діяльність. 16 січня більшовики організували демонстрацію робітничої молоді Пересипу та студентів Новоросійського університету. Біля 150 демонстрантів пройшли по Херсонській вулиці з вигуками: «Геть самодержавство!». Демонстрацію було розігнано поліцією.

Страйковий рух, який розпочався в січні, не зупинявся. В лютому 1905 р. Одеський комітет звернувся з відозвою до робітників, де говорилося: «Встаньте, товариші, наближається час рішучої битви». В лютому—квітні проходили страйки на ряді підприємств. Після закінчення страйку вантажників порту, яким вдалося добитися підвищення зарплати, 8 квітня 1905 р. почали страйк моряки і робітники Російського товариства пароплавання й торгівлі (РОПИТ). Топки пароплавів «Марія», «Герон», «Олександр III» та інші були залиті водою, команди зійшли на берег. Страйковий рух розростається все з більшою силою. На чолі робітничого класу і селянства, які піднялися на боротьбу проти царського самодержавства, стояла більшовицька партія. Для того, щоб розробити революційну стратегію і тактику в революції, вказати робітничому класу і селянству шляхи і засоби боротьби, В. І. Ленін і більшовики повели боротьбу за скликання III з'їзду партії.

Більшовицькі організації на Україні вітали ідею скликання III з'їзду. В період енергійної боротьби більшовиків за скликання III з'їзду партії в Одесі було організоване Південне бюро комітетів більшовиків, яке об'єднувало більшовицькі комітети Одеси, Миколаєва та Катеринослава. Південне бюро було одним з найважливіших опорних пунктів більшовиків у боротьбі за III з'їзд. Особливо велику роль у скликанні з'їзду відіграв Одеський комітет. Одеська організація обрала В. І. Леніна своїм делегатом на III з'їзд партії.

III з'їзд РСДРП, який відбувся у квітні 1905 р., виробив основну лінію партії, розраховану на розгортання революції, на рішучу перемогу і переростання буржуазно-демократичної революції в соціалістичну. Геніальне обґрунтування й розвиток рішень III з'їзду партії дав Ленін у своїй книзі «Дві тактики соціал-демократії у демократичній революції».

Керуючись рішеннями III з'їзду і вказівками Леніна, більшовицька партія на протязі всього ходу революції стояла на чолі мас. Вона виховувала робітників і селян в дусі ненависті до царизму, викривала контрреволюційну роль буржуазії і зрадницьку тактику меншовиків. Більшовицька партія ідейно і організаційно, практично підготувала маси до збройного повстання, керувала революційними боями.

В той час як більшовики кликали робітників на боротьбу з самодержавством, меншовики намагалися утримати робітників від рішучих дій.

В Одесі меншовики виступили з прокламацією, в якій закликали трудящих обмежитися чеканням того часу, «коли вдарить година і для міста Одеси». Меншовики вели агітацію з тим, щоб зірвати страйки, і замість підготовки збройного повстання штовхали трудящих на шлях реформи. Одеські меншовики заявляли: «Ми хочемо поліпшити наше становище, а для цього нам потрібні добрі закони».

Хід революції підтвердив правильність і життєвість стратегії і тактики більшовиків, життєвість ленінського положення про гегемонію пролетаріату в революції. Протягом всього 1905 р. в Росії йшло зростання революційного піднесення, яке завершилось збройними повстаннями робітників у Москві та в ряді інших міст.

Однією з найважливіших революційних подій літа 1905 р. був страйк в Іваново-Вознесенську. В Лодзі відбувся перший збройний виступ пролетаріату. Збройні сутички відбувалися також у Варшаві, Ризі, Ліваві та Одесі.

Розпочатий 2 травня 1905 р. на кількох підприємствах Одеси страйк розрісся настільки, що 6 травня охопив 100 підприємств міста. Страйкувало більше як 10 тисяч чоловік. В червні 1905 р. забастовка стала загальною. Центром революційного руху були заводи, розташовані на Пересипі, де відбувалися сутички робітників з поліцією й козаками. В місті розпочалося будівництво барикад.

В період, коли страйк почав переростати у збройну боротьбу, в Одесу прибув революційний броненосець «Потьомкін».

Більшовики надавали величезного значення роботі в армії, вважаючи перехід армії та флоту на бік народу вирішальним фактором успіху революції. Під впливом революційного руху робітників і селян та поразок царизму в російсько-японській війні відбувалися революційні виступи в армії та флоті. Ці виступи були складовою частиною революції, свідченням її загальнонародного характеру.

Видатною подією першої російської революції було повстання на броненосці «Потьомкін».

В 1905 р. більшовики вели енергійну підготовку загального повстання на Чорноморському флоті. Однак повстання на броненосці «Потьомкін» виникло 14 червня 1905 р. до приходу в район Тендри всієї ескадри.

О десятій годині вечора 14 червня «Потьомкін» прибув до Одеси. Робітники, які вже знали про події на броненосці, тисячами йшли в порт і вітали революційних матросів. В місті і в порту безперервно відбувалися мітинги, робітники вимагали зброї. Власті стали вживати заходів, щоб не допустити з'єднання матросів з робітниками. Для цього була пущена в хід провокація. Вечері 15 червня до міста підійшли порт. Коли до міста підійшли багато народу, прибули війська, які в порту і на Приморських сходах розстріляли не менше як 2 тисячі чоловік.

В музеї Одеської швидкої допомоги в «Головній книзі для запису випадків подання допомоги за 1905 р.» є такий запис: «В ніч з 15-го на 16-е червня — величезна пожежа в порту, заворушення в місті. Війська стріляли в порт з Миколаївського бульвару. Три карети станції і десять лікарів працювали безперервно 14 годин в порту, де були влаштовані перев'язочні пункти».

16 червня відбулися похорони вбитого на броненосці «Потьомкін» матроса Вакулічука, які вилились у величезну загальну демонстрацію робітників і матросів проти царського самодержавства. На кладовищі перед робітниками і матросами від Одеського комітету більшовиків виступив Ярославський, який закликав робітників, солдатів, матросів і селян до єднання для продовження боротьби. Проте об'єднати й координувати дії повсталих моряків і одеських робітників не вдалося. Це пояснюється нерішучістю дій матроського комітету броненосця «Потьомкін», який під впливом меншовиків та есерів постановив утриматися від наступальних дій і чекати зустрічі з ескадрою. Не було твердого революційного більшовицького керівництва, здатного подолати відсталі настрої серед частини матросів і об'єднати їх. Пояснюється це перевагою в той час в Одеській організації РСДРП меншовиків і бундівців. Більшовицькі організатори, в тому числі й Ярославський, були заарештовані.

В. І. Ленін надавав величезного значення повстанню на броненосці «Потьомкін». Після перших же звісток про початок повстання Ленін направив в Одесу більшовика Васильєва-Южина з дорученням переконати Одеський комітет і повстанців на броненосці провести ряд підприємств, щоб перетворити повстання на «Потьомкіні» у вихідний пункт загальнонародного повстання. Проте поки Васильєв-Южин добрався до Одеси, революційний броненосець після зустрічі з ескадрою 18 червня пішов з Одеси і скоро був примушений здатися румунським властям у Констанці.

Більшовики з цих подій зробили для себе правильний висновок. У ви-

пущеній листівці Одеський комітет, торкаючись настроїв, зв'язаних з приходом броненосця «Потьомкіна», писав: «Помилкою... були ті надії, які покладали одеські робітники на броненосець «Потьомкін». Броненосець все зробить, броненосець визволить нас, броненосець розгонить війська. Ні, робітникам потрібно твердо пам'ятати, що визволення робітників може бути справою самих робітників. Броненосець не може визволити народ, він може лише допомогти народові визволити себе».

Події в Одесі глибоко позначилися на революційному русі по всій країні. Робітники, яких більшовики підготували до збройної боротьби з самодержавством, відповіли на одеські події страйками. Одеські події наочно показали значення армії та роль збройного повстання робітників у ході боротьби з самодержавством. В. І. Ленін писав: «Величезне значення останніх одеських подій полягає саме в тому, що тут вперше велика частина військової сили царизму, — цілий броненосець, — перейшла відкрито на сторону революції» (Твори, т. 8, стор. 503). Повстання на «Потьомкіні» означало спробу створення ядра революційної армії.

Революція йшла на піднесення, і тому більшовики приділяли більше уваги роботі в армії, створювали воєнні організації.

Революційна робота серед солдатів Одеського гарнізону привела до створення військової організації, яка вже у вересні—жовтні 1905 р. стала себе активно виявляти. Військова організація була зв'язана з багатьма частинами. Солдати стають частими відвідувачами мітингів та зборів робітників. Так, в жовтні 1905 р. на мітингу в університеті були присутні біля 400 солдатів від різних частин. Тут же вони виробили вимоги від імені солдатів усього гарнізону.

Одеська військова організація скоро була зраджена провокатором, який пробрався в її середовище. Члени організації на початку 1905 р. були засуджені військово-окружним судом.

В умовах зростання революції царський уряд, продовжуючи жорстоко придушувати революційний рух, змушений був лавірувати. Він видав 6 серпня 1905 р. маніфест про скликання дорадчої (булігінської) думи, прагнучи послабити революційну боротьбу.

Більшовики повели активний бойкот думи, закликаючи революційний народ до організації сил для повалення самодержавства. В прокламації Одеського комітету РСДРП говорилося: «Геть державну думу, тому що вона видумана царським самодержавством для ще більшого пригнічення і подавлення народу».

До осені 1905 р. революційний рух охопив усю країну. За починком робітників Москви і Петербурга в жовтні 1905 р. почався загальноросійський політичний страйк, який охопив всі основні промислові центри. Страйк змінив булігінську думу. Цар змушений був видати маніфест 17 жовтня.

Своєю героїчною страйковою боротьбою пролетаріат завоював собі і всьому народові, хоч і на короткий час, небачену раніше в Росії свободу слова, друку, професійних спілок та інших організацій.

В середині жовтня 1905 р. Україна, як і вся Росія, була охоплена загальнополітичним страйком. Проїшовши школу травневої та червневої забастовки, керовані більшовиками робітники Одеси гаряче зустріли всеросійський політичний страйк. В Одесі страйк почався 10 жовтня. До робітників приєднались службовці, студенти, учні середніх шкіл. В місті відбувалися демонстрації, будувались барикади. 15 жовтня більше як 10 тисяч робітників прийшли на мітинг до університету і заявили про свою солідарність з московським пролетаріатом. 16 жовтня було організовано велику демонстрацію в центрі міста, на Дерибасівській вулиці: в місті було споруджено 30 барикад.

Разом з дорослими робітниками на барикадах відважно билася робітничая і учнівська молодь. Серед учасників барикадних боїв виділявся більшовик, студент університету Євтим Муджири, смертельно поранений в листопаді 1905 р.

Одним з центрів революційного руху в місті зробився університет. З встановленням автономії в аудиторіях університету стали проводитись рево-

люційні збори, мітинги й сходки. В жовтневі дні в університеті під охороною дружинників проходили засідання Одеського більшовицького комітету, зосереджувались сили по боротьбі з чорносотенцями.

Ранком 19 жовтня робітники й студенти, які зібралися в університеті, організували дружини самооборони та загони червоного хреста.

У своїх спогадах керівник одеських більшовиків С. І. Гусев відмічає, що в боях з погромщиками-чорносотенцями героїчно поводити себе учні морехідного училища і студенти університету. Більшовицька газета «Пролетарій» 16 (3) листопада 1905 р. в № 26, описуючи боротьбу загонів самооборони з чорносотенцями, відмічала, що коли б не самооборона, чорносотенні погромщики розгромили б усе місто. Але терором і погромами царизмові не вдалося задумати революцію.

В боротьбі з царизмом революційна творчість пролетарських мас Росії створила нову масово-політичну організацію — Ради робітничих депутатів.

Виникнувши як керівні органи страйкового руху, Ради, керовані більшовиками, перетворилися в органи збройного повстання і зародкові органи нової революційної елади. Такою була Московська Рада і районні Ради в Москві.

В жовтні 1905 р. на Україні Ради робітничих депутатів були створені в Києві, Катеринославі, Луганську, Горлівці та інших містах. В листопаді 1905 року за ініціативою робітників заводу Гена, залізничних майстерень і Російського товариства пароплавання і торгівлі виникла Одеська Рада. Вона видала декілька номерів газети «Известия». Інколи Рада діяла, як орган влади: здійснювала свободу друку, встановила 8-годинний робочий день на підприємствах, організувала комісію допомоги безробітним.

Ради робітничих депутатів були інтернаціональними організаціями всіх робітників України. Коли на засіданні Одеської Ради робітничих депутатів представник бундівців почав домагатися грошової допомоги лише для робітників-євреїв, його вчинок засудили всі депутати. «Ради робітничих депутатів, — заявив один депутат, — є установа інтернаціональна і як така, вона буде подавати допомогу голодним людям, а не голодним євреям, голодним полякам, голодним росіянам і т. д.»

В Одесі йшла гостра боротьба більшовиків проти меншовицького впливу на діяльність Рад робітничих депутатів. Однак керівництво в Одеській Раді вдалося захватити меншовиками. І тому Одеська Рада не стала органом збройного повстання.

В роки першої російської революції робітничий клас вперше почав створювати свої професійні спілки. Профспілки виникли під керівництвом партії робітничого класу і брали активну участь в боротьбі проти царизму і капіталізму. Велику увагу організації профспілок приділяв Одеський комітет РСДРП, який у вересні 1905 р. прийняв з цього питання спеціальну резолюцію і переслав її В. І. Леніну. Виправляючи ряд невірних положень, які були допущені в розумінні завдань профспілкового руху, Ленін разом з тим підтримав ініціативу Одеського комітету, підкреслюючи важливість роботи партії в профспілці. Спираючись на вказівки Леніна, одеські більшовики розгорнули роботу по створенню профспілок. В листопаді—грудні 1905 р. в Одесі було вже біля 30 профспілок. Високою пролетарською свідомістю і організованістю, бойовими діями робітничий клас в ході революції все більше впливав на селянські маси, підсилюючи їх натиск на поміщиків. Тільки в 1905 році відбулось більше трьох з половиною тисяч революційних виступів на селі.

Представники Одеського більшовицького комітету направлялись в села Херсонської губернії. Вони допомагали селянам підніматися на боротьбу проти поміщиків. В одному з повідомлень начальник Одеського охоронного відділу писав, що «27 листопада на мітингу в селі Курисово-Покровському, Одеського повіту, було два студенти, які приїхали з Одеси... І в інших губерніях Одеського повіту разом з селянами

роз'їжджають студенти і вчиняють насильства над землевласниками».

Дальший розвиток революції привів до необхідності переходу від загального страйку до збройного повстання. Партія на чолі з Леніном, який повернувся з-за кордону в Петербург, керувала масами в підготовці повстання. Одеські більшовики організували виробництво вогнепальної і холодної зброї. Було звернено серйозну увагу на розширення і військово-підготовку бойових дружин. Бойова дружина, яка складалася з 25 молодих робітників Пересипського і Слобідського районів, проходила військово-підготовку на Жеваховій горі.

Вищою точкою в розвитку революції було грудневе збройне повстання. На протязі 9-ти днів героїчний пролетаріат Москви вів збройну боротьбу. Збройні повстання проходили в Донбасі, Харкові, Красноярську, Читі та інших містах. В Одесі 11 грудня розпочався страйк. Однак він був придушений військами і не переріс у збройне повстання. Робітники вимагали зброї, але Ради, переважна більшість яких складалася з меншовиків, нічого не зробили для озброєння робітників, не наважилися закликати до повстання. 15 грудня Одеса була об'явлена на воєнному стані. Реакція посилила наступ на робітничий клас.

Після поразки збройного повстання розпочався поворот до поступового відступу революції. Пролетаріат продовжував боротися, відступаючи з боями.

Одним із значних виступів робітничого класу в 1906—1907 рр. була боротьба одеських моряків з пароплавними компаніями за «Реєстрацію». Боротьба супроводжувалася великим страйком і приковувала до себе увагу робітників України. Ще в 1905 р. під впливом боротьби робітників Одеси і повстання на «Потьомкіні» адміністрація пароплавання пішла на уступки морякам, в результаті чого було вироблено згоду між судовиками і командами Чорноморського флоту. Моряки домоглися підвищення заробітної плати, обмеження робочого часу і поліпшення побутових умов праці. Для спостереження за виконанням цього рішення був утворений спеціальний комітет під назвою «Реєстрація судових команд». «Реєстрація» швидко завоювала популярність серед моряків. Влада неодноразово намагалася її закрити, і у відповідь на це в травні 1906 року моряки Одеського порту провели 42-денний страйк, який підтримали портові робітники Миколаєва і Керчі. Вдруге в захист «Реєстрації» робітничі виступили восени 1906 року. Але через провокації чорносотенних організацій, які організували лихоби на пароплавах «Імператор Ніколай» та «Новоросійськ» і почали терористичні акти, страйк в лютому 1907 року закінчився поразкою, і «Реєстрація» була закрита.

Сила опору революційного народу була настільки велика, що тільки через півтора року після поразки грудневого повстання царизмові вдалося придушити революцію.

Не дивлячись на поразку, революція пробудила до політичної боротьби широкі народні маси, які бачили в пролетаріаті і його партії свого бойового вождя і керівника. Вона виховала ціле покоління революціонерів і підготувала мільйони нових борців для переможної боротьби проти царизму та імперіалізму. В. І. Ленін писав, що без генеральної репетиції 1905 року революція 1917 року була б неможливою.

В ході революційної боротьби зміцніла дружба українського і російського народів, яка склалася історично.

Революція показала робітникам і селянам України, що тільки в спільній боротьбі з трудящими всі народи Росії на чолі з російським пролетаріатом, тільки під керівництвом Комуністичної партії можна знищити ворогів всіх народів — самодержавство і капіталізм і домогтися перемоги.

Зараз, коли радянський народ під керівництвом Комуністичної партії завершує перемогу соціалізму в нашій країні і здійснює поступовий перехід до комунізму, він свято шанує пам'ять борців революції 1905 року, охороняє і розвиває їх бойові революційні традиції.

Д. С. БЕЛЬФОР,
кандидат історичних наук

1865 ДО 90-РІЧЧЯ ОДЕСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ 1955

С. П. ЯРОШЕНКО

професора Семена Петровича Ярошенка нерозривно зв'язане з історією нашого університету. В рік заснування університету С. П. Ярошенко вступив до нього, першим закінчив його з золотою медаллю, першим з випускників університету був залишений для підготовки до професорського звання та здобув вчені ступені магістра та доктора. На протязі багатьох років був професором та ректором університету. С. П. Ярошенко не поривав зв'язку з університетом на протязі всього життя.

Народився С. П. Ярошенко в Херсоні 22 грудня 1846 року в сім'ї «вільного штурмана». Після закінчення Херсонської гімназії вчився в Рішельєвському лицей в Одесі, звідки в 1864 році вступив до фізико-математичного факультету Київського університету, а в слідуєчому, 1865 році, перевівся на другий курс математичного відділу фізико-математичного факультету шойно відкритого Новоросійського університету. На останніх курсах С. П. Ярошенко звернув на себе увагу своїми математичними здібностями, які проявились вже в першій роботі, присвяченій особливим рішенням диференціальних рівнянь. Робота була написана на тему, запропоновану факультетом, як випускна. Вона була удостоєна золотої медалі, а її автор—права закінчення університету із ступенем кандидата. Диплом кандидата С. П. Ярошенко одержав після відкриття з податного стану.

Залишений в 1868 році за пропозицією професора К. І. Карастельова при університеті для складання магістерського екзамену, С. П. Ярошенко продовжує вивчати математику під керівництвом професора Е. Ф. Сабініна. Він успішно складає магістерський екзамен та, продовжуючи займатись теж саме своєю студентською роботою, підготував магістерську дисертацію, в якій дано критичний огляд раніше відомих методів розшукування особливих рішень звичайних диференціальних рівнянь та оригінальні методи розшукування особливих рішень рівнянь з частинними похідними першого порядку. Ця робота була опублікована в п'ятому томі «Записок Новоросійського університету», а слідуєча на цю ж тему — в п'ятому томі московського «Математического сборника».

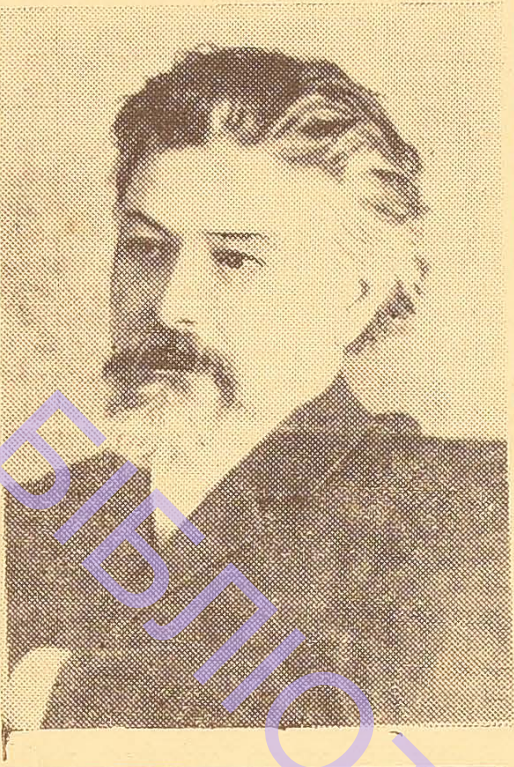
Після успішного захисту магістерської дисертації С. П. Ярошенко в 1870 році обирається доцентом університету по кафедрі чистої математики і зразу ж своїм викладанням заслуговує репутацію відмінного викладача, який з великим запалом знайомить студентів з останніми досягненнями математичних дисциплін, читання яких йому доручалось, а саме: геометрії, алгебри та інколи теорії ймовірностей.

Разом з тим С. П. Ярошенко продовжує і наукову роботу. Результатом її незабаром стає його докторська дисертація «Теория детерминантов и их применение», в якій автор за мету собі поставив «дати строго наукове изложение избранного вопроса». Офіційні опоненти професори К. І. Карастельов та Е. Ф. Сабінін відмітили, що дисертант з успіхом досяг своєї мети і при цьому, між іншим, підкреслили: «Такою роботою... колить только тот, кто, вообще математическим анализом, вполне знаком со всеми предложениями теории определителей и умел глубоко проникнуть в их свойства, чтобы быть в состоянии дать свои собственные доказательства многих весьма трудных предложений».

На основі захисту дисертації в 1871 році С. П. Ярошенко був удостоєний ступеня доктора чистої математики і зразу ж після цього обраний екстраординарним професором.

В 1873 році після опублікування роботи «Начала новой геометрии», першої в російській літературі спе-

ціально присвяченої проективній геометрії, в якій було дано загальнодоступний виклад основних понять цієї науки, С. П. Ярошенко обирається зверхштатним ординарним професором, а в 1876 році, коли відкрилась вакансія, він став ординарним професором чистої математики університету.

Курси професора С. П. Ярошенка стають більш змістовними, досконало побудованими, ясными та чіткими, як, наприклад, курс проективної геометрії, опублікований в 1880 та 1889 роках в «Записках університету». Цим курсом, як і курсом теорії детермінантів, довгий час користувалися студенти нашого університету. Добра постановка С. П. Ярошенком геометричних та алгебраїчних курсів в університеті сприяла наступній науковій роботі в напрямі цих дисциплін, що проводилась пізніше викладачами університету І. Русьяном, С. Й. Шатуновським, Е. Ф. Каганом та іншими.

В 1878 році з'явилася робота С. П. Ярошенка «Алгебраїчні операції в області елементарних геометричних форм», в якій, між іншим, розглянуто зв'язок між уявними величинами алгебри та уявними елементами геометрії. Вона була опублікована в першому томі «Записок математичного відділу Новоросійського товариства природодослідників», в роботі якого С. П. Ярошенко приймав активну участь. Зокрема він, як і Мечников, Сеченов, Марковников, Умов та інші викладачі університету, читав лекції на публічних курсах з природничих наук, що з метою розповсюдження наукових природничо-історичних знань серед населення були організовані товариством в 1872—1877 роках та користувались великою популярністю в Одесі. Ще раніше С. П. Ярошенко викладав арифметику в першому загальноосвітньому робітничому гуртку, що виник на одному з найбільших підприємств міста того часу, заводі Белліно-Фендеріха. Як відомо, цей гурток пізніше під керівництвом Е. О. Заславського виріє в «Південно-російський союз робітників».

Під час чергових виборів ректора в 1881 році на наступне чотирихліття більшістю голосів був обраний широко відомий в університеті ординарний професор С. П. Ярошенко. Керувати університетом С. П. Ярошенко довелось в дуже важких умовах. В той час зростала реакція в країні, йшов наступ на університетську свободу, була введена інспекція—пряме шпигунство за студентами, що в свою чергу приводило до виступів студентів та передових професорів проти царського уряду.

С. П. Ярошенко не був провідником вказівок Міністерства освіти, а

тому в 1890 році він був звільнений з посади ректора університету. Довгий час після цього, за призначенням царського уряду, посаду ректора займають найбільш реакційні представники професури університету.

Важкі умови роботи в університеті, викликані засиллям реакційної професури, призводять до того, що С. П. Ярошенко, не пориваючи зв'язок з університетом, приймає все більшу участь в громадському житті міста, не обмежуючись при цьому тільки просвітительською роботою. Згодом він—активний член Одеського товариства взаємного кредиту, уповноважений міського кредитного товариства, член технічного комітету та інше. Його обирають міським головою, але він, не бажаючи коритися царським чиновникам, відмовляється від цієї посади, починає більш активно виступати проти самодержавства.

Під час революційних подій 1905 року С. П. Ярошенко—активний член університетської групи «Академічної спілки», всеросійської організації ліберальної професури, що вимагала реформи вищої школи, відміни університетського статуту 1884 року та демократизації життя в країні. В університеті ця група підтримувала забастовки студентів. В зв'язку з становищем, що створилося, ректор університету реакціонер Деревницький писав: «Нельзя не считать положение дела серьезным. Страшна, конечно, не забастовка студентов, а та постепенно надвигающаяся и уже близкая опасность активного сближения радикальных элементов студенчества и профессорской коллегии, которая, несомненно, еще более усложнит и затруднит борьбу с неустрашениями университетской жизни... Необходимо вести борьбу с растущей смутью без колебания, не останавливаясь перед решительными мерами. Есть лица, вредное влияние и опасное направление которых настолько определенно обнаружилось, что устранение их является неотложной необходимостью».

Серед цих осіб називалось і ім'я професора С. П. Ярошенка. Наказом генерал-губернатора він був висланий у Вологодську губернію. Всюди по дорозі його палко вітали.

Завдяки революційній ситуації в країні С. П. Ярошенко не прийшло довго бути у Вологді. Восени того ж року він повертається до рідного міста. «По его возвращении из места ссылки,—писала в некролозі в 1927 році газета «Одесский листок»,— С. П. Ярошенко был торжественно встречен на вокзале многотысячной толпой студентов и его почитателей и на руках при криках «Долой самодержавие» перенесен на дрожки».

Близькі С. П. Ярошенка згадують, що ця демонстрація зазнала на Пушкінській вулиці нападу козаків і була ними розігнана. Із спадом революційного руху в 1907 році С. П. Ярошенко разом з професорами Занчевським, Васильковським та Косинським, що були обрані для керівництва університетом під час революційних подій в місті, був позбавлений права відвідувати засідання ради університету. Таким чином, наприкінці свого життя С. П. Ярошенко, що весь час сумлінно служив університету, міг підтримувати зв'язок з ним лише через учнів, що глибоко поважали його і продовжували боротись, як і він, за краще майбутнє не тільки університету, а і всієї країни.

Багатогранна, майже півстолітня самовіддана університетська діяльність С. П. Ярошенка свідчить про нерозривність його імені, імені людини передових поглядів, визначного вченого та прекрасного педагога з історією нашого університету.

С. М. КІРО, кандидат фізико-математичних наук.

ГУРТОК ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ

На філологічному факультеті організовано гурток польської мови, яким керує кандидат філологічних наук М. В. Павлюк.

Багато студентів виявили бажання працювати в цьому гуртку. Робота передбачається дуже цікава—вивчення життєвого і творчого шляху великого польського поета Адама Міцкевича. Відбулося вже два засідання;

перше було присвячене питанням суто організаційним, на другому студенти прослухали доповідь студентки ІІІ курсу З. Загорюнок на тему «Видання творів Адама Міцкевича в фондах одеських бібліотек», повідомлення студентки ІІ курсу О. Шелестової на тему «Польсько-російсько-українська омонімія». Це був своєрідний звіт про свою роботу над польсько-російським словником.

Засідання проводяться на польській мові.

На наступному засіданні буде розглянуто перший період життя і творчості Адама Міцкевича (студ. ІІ курсу С. Балан), студ. В. Добродеев, зробить коротку інформацію про польську періодику. Після доповіді і інформації відбудеться художнє читання віршів Міцкевича.

Напередодні огляду студентських наукових робіт

ПРО НАСТУПНИЙ ОГЛЯД

Наукове студентське товариство нашого університету готує до огляду кращі студентські роботи. З кожним роком якість наукових робіт наших студентів росте. Це видно хоч би з того, що в 1952 р. було відмічено преміями та грамотами 19 робіт, в 1953 р.—37, а в 1954 р.—67 робіт. Частина робіт одержує на огляді знижену оцінку за такі недоліки, які легко можуть бути виправлені.

Ось чому необхідно зараз, коли студенти готують свої роботи до огляду, звернути увагу на ті вимоги, які будуть поставлені до наукових студентських робіт, що подаються на огляд.

Перш за все, тема роботи повинна бути актуальною: необхідно, щоб проведений експеримент збагатив теорію, був корисний для практики, допомагав постановці слідуєчих, більш важливих дослідів.

Доброю роботою буде та, в якій автор хоче підмітити закономірності досліджуваного явища, робить висновки для практики. Треба пам'ятати слова вченого І. П. Павлова: «...визучая, экспериментируюя, наблюдая,— старайтесь не оставлять у поверхности фактов. Не превращайтесь в архивариуса фактов... Настойчиво ищите законы, ими управляющие».

В роботі повинно бути чітко вказано на те, що саме виконано студентом самостійно, необхідно описати методику. Робота повинна бути оформлена коротко у вигляді невеликої статті (біля 8—15 ст. машинопису), в якій уміло викладена література з питання з посиланнями на вірно складений список літературних джерел. В кінці роботи повинні бути вказані конкретні висновки.

Нерідко студентські роботи страждають занадто широким літературним оглядом, причому в ньому немає посилок на прикладений в кінці список використаної літератури,

а останній складається неввірно: то не вказаний рік видання, номер журналу, то пропущені ініціали авторів.

Вміння коротко, з достатньою повнотою викласти проведені дослідження відноситься до дуже цінних якостей спеціаліста, і тому курсові і дипломні роботи, не перероблені в невеликі статті, не повинні відбиратись на огляд.

Нарешті, хороша літературна мова якою повинна бути написана стаття, грамотність викладу, відсутність друкарських помилок, гарне зовнішнє оформлення, наявність кривих, діаграм, малюнків, фото і т. п. е показниками відмінної наукової студентської роботи.

При серйозному, уважному ставленні до роботи, терпеливому переробленні, виправленні невдалих місць, охайному виконанні графіків та ілюстрацій якраз і формується майбутній висококваліфікований спеціаліст.

Робота такого студента завжди оцінюється вище, ніж неохайна, недбало оформлена, неграмотно написана. В останньому випадку виникають законні сумніви в акуратності і точності проведення самого дослідження.

І. П. Павлов писав: «Никогда не думайте, что вы уже все знаете». На жаль, деякі студенти—молоді автори наукових статей—не відають скромності. Іноді, подавши статтю на огляд, студент вважає, що він зробив велику послугу тим, що написав роботу, і дуже незадоволені, якщо йому радять ще раз переписати статтю, скоротити її, виправити недоліки.

Подають на огляд роботи серйозні і дійсно обдаровані студенти. Підвищена вимогливість до наукових студентських робіт буде сприяти формуванню висококультурних спеціалістів, вмілих експериментаторів, справжніх наукових працівників.

Професор О. І. ВОРОБИОВ.

СЕРГІЙ ПОТОЛОВ

Сергій Потолов є одним з кращих студентів V курсу. З самого початку навчання в університеті він глибоко опрацьовує ті дисципліни, які читаються. Особливо старанно він працює над курсовими роботами, які відзначаються глибоким змістом, послідовністю і ясністю викладу. В цьому відношенні велике значення має те, що на протязі п'яти років він брав активну участь в роботі наукових гуртків з історії філософії, політекономії і зараз є членом наукового гуртка історії СРСР.

Сергій в гуртках сам робив доповіді, а також виступав з критикою, зауваженнями, доповненнями до тієї чи іншої доповіді. Одна з доповідей Сергія в гуртку історії СРСР на тему «Розвиток промислового пролетаріату в Донбасі в кінці XIX, на початку XX ст. ст.» лягла в основу курсової роботи в минулому році. Всестороння розробка і глибоке дослідження цієї теми одержали високу оцінку з боку кафедри історії СРСР і УРСР, яка порекомендувала надрукувати її в науковому збірнику студентських робіт. За свою роботу С. Потолов одержав премію.

Зараз Потолов працює над цією ж темою, поклавши її в основу дипломної роботи, значно розширивши і поглибивши її.

З самого початку навчального року на V курсі він одержав матеріали з Московської бібліотеки ім. Леніна, а під час зимових канікул їздив у Ленінград, де вивчав додаткові матеріали.

С. Потолова студенти нашого факультету знають і як сумлінного студента в повсякденній навчальній роботі. Його відповіді на семінарах і на екзаменах завжди були глибокими і повними, що неодноразово підкресливали наші викладачі.

На всьому протязі навчання в університеті Сергій бере активну участь у громадській роботі. Вже другий рік він є комсоргом курсу.

Побажаємо ж С. Потолову дальших успіхів в його науковій і громадській роботі.

В. КОМАРНИЦЬКИЙ, профорг V курсу, Г. ШЕПТИЄНКО, голова ради НСТ істфаку.

Глибоко вивчати історію Вітчизни

Колись видатний російський вчений І. Павлов казав, що тільки той може стати справжнім науковцем, хто віддав науці все життя, всі свої помисли і мрії. І зараз, напередодні огляду студентських наукових робіт університету, хочеться розповісти про людей, які тільки починають нелегкий підйом по кам'янистій стежці науки, віддаючи цій справі весь запал молодого душі.

Наполегливість, а також великий інтерес до питань вітчизняної історії допомогли Толі Бачинському здобути ґрунтовні знання з програмових дисциплін. Це стало базою його дальшого росту. Особливу увагу А. Бачинського притягує історія радянської України. Ще на першому курсі почав він працювати над важливою актуальною темою: «Братні зв'язки запорізьких і донських козаків у спільній боротьбі проти татарсько-турецької агресії в I половині XVII в.». Доповідь на цю тему дістала високу оцінку викладача і була рекомендована для друкування

в студентському науковому збірнику. Дістала схвалення і друга доповідь Бачинського, зроблена ним у цьому році: «Перемога лєнінсько-іскрівського напрямку в партійній організації м. Одеси (1900—1903 рр.)».

Надзвичайна працездатність, вміння аналізувати історичний матеріал, виходячи з методологічних положень марксистсько-лєнінської науки, широкий кругозір в багатьох питаннях, зокрема з історії України,— все це становить характерні риси Бачинського. Тольо поважають всі студенти факультету, він завжди радо допомагає товаришам. Дуже сумлінно відноситься він до своїх громадських обов'язків — старости гуртка історії УРСР і редактора наукового бюлетеня. Але він не позбавлений і деяких недоліків. Головний з них — це несерйозне ставлення до вивчення мов. Побажаємо йому позбавитися цієї прикрий хвороби і ще більше сил віддати почесній праці—глибокому вивченню історії Батьківщини.

А. ГУЛЯК.

ВЕЛИКИЙ ВІНАХІД РОСІЙСЬКОГО ВЧЕНОГО

Протягом багатьох століть людина мріяла про підкорення повітря. Першим кроком у здійсненні цієї мрії став винахід повітряних куль у XVIII столітті. Однак це не задовольнило винахідницьку думку. Прагнення зробити літальні апарати незалежними від швидкості і напрямку вітру примусило винахідників зайнятися апаратами, важчими за повітря, які могли б пересуватися в будь-якому напрямку за бажанням людини.

Тільки тривалі, кропіткі дослідження могли привести до успіху. Цей шлях і був обраний видатним діячем авіації, творцем першого літака Олександром Федоровичем Можайським, 130-річчя з дня народження якого минуло 21 березня.

Офіцер російського військового флоту О. Ф. Можайський протягом багатьох років плавав на парусних кораблях. Спостерігаючи вплив вітру на криловодні поверхні парусів, а також ширяючий політ морських птахів, він прийшов до думки про можливість створення літального апарату, важчого за повітря. Вийшовши у відставку, Можайський продовжував вивчати будову птахів і дію їх крил. В результаті йому вдалося чітко виявити найважливішу властивість повітря — здатність підтримувати площину, яка рухається в ньому.

На відміну від багатьох винахідників Можайський при розробці проєктів літальних апаратів, важчих за повітря, надавав величезного значення правильному розрахунку підйомної сили. Для вивчення її величини і характеру впливу на площину він будовав великих повітряних зміїв і сам піднімався на них в повітря.

Винахідник створював також літаючі моделі, політ яких в той час справив глибоке враження на очевидців і був оцінений пресою як велика подія.

Так, поступово, крок за кроком, Олександр Федорович Можайський уперто йшов до поставленої мети. І лише після того, як результати тривалих досліджень були перевірені і підтверджені на практиці з допомогою польотів моделей, він почав розробляти проєкт літака.

У створенні Можайським проєкту був представлений весь комплекс розрахунків літака—розрахунки площі крил, хвостового оперення, гвинтів, підйомні сили, потужності двигунів та інші. Всі вони ґрунтувалися і на результатах власних досліджень винахідника, і на останніх даних російської і зарубіжної науки того часу.

Можайський дістав підтримку лише на першому етапі своєї дослідницької роботи. Однак, коли справа дійшла до побудови літака, військове відомство не видало йому потрібних коштів і навіть намагалось штовхнути на хибний шлях, пропонуючи побудувати літальний апарат з махаючими крилами. Винахідник, будучи глибоко переконаним у своїй правоті, з обуренням відкинув таку пропозицію і, незважаючи на скрутне матеріальне становище, почав будувати літак на власні кошти.

Влітку 1882 року складання в основному було завершено. Літак О. Ф. Можайського являв собою моноплан і мав усі елементи, властиві сучасним літакам, тобто фюзеляж, крила, хвостове оперення, що забезпечує управління польотом, силову установку з двох парових машин потужністю в 20 і 10 кінських сил, які обертали три гвинти (два гвинти були встановлені у вирізах крил, а один — в носовій частині апарату). Літак мав також чотириколісне шасі.

З весни 1883 року Олександр Федорович Можайський почав випробування свого літака і провадив їх до 1886 року.

Підйом літака О. Ф. Можайського у повітря відкрив нову сторінку в історії людства: ознаменував народження авіації. Величезна заслуга нашого співвітчизника полягає в тому, що він перший розробив принципово правильну схему літака, практично довів можливість польоту людини на апараті, важчому за повітря, і тим самим став основоположником авіації.

Перше випробування літальної машини переконало Можайського в тому, що треба удосконалювати силову установку і збільшити її потужність.

Передчасна смерть чудового дослідника і винахідника (1890 рік) перервала його діяльність.

Однак вирішальний крок у підкоренні повітряної стихії був зроблений. Звичайно, повна перемога відразу не могла прийти. Потрібне було величезне напруження дослідницької і конструкторської думки, щоб піти далі того, чого досяг наш видатний співвітчизник. Характерно, що протягом двадцяти з лишком років ніхто не зміг добитись такого успіху, якого добився російський вчений-винахідник.

Роботи О. Ф. Можайського, його досягнення не були випадковим явищем в нашій країні. Передові люди

російської науки, сучасники видатного винахідника і плеада вчених, які працювали в наступні роки, відіграли провідну роль у розробці теоретичних основ авіації. Перші наукові узагальнення, зв'язані з польотом апаратів, важчих за повітря, були зроблені у працях Д. І. Менделєєва, М. О. Рикачова. Фундаментальними дослідженнями М. Є. Жуковського і С. О. Чаплігіна була створена наукова школа аеродинаміки, на базі якої зробили великий крок вперед авіаційна наука і практика. Ще до жовтня 1917 року російська конструкторська думка з успіхом продовжила славне починання Можайського.

Але справжній розквіт вітчизняної авіації почався тільки після перемоги Великої Жовтневої соціалістичної революції, що відкрила еру бурхливого зростання і процвітання нашої Батьківщини. Соціалістична індустріалізація країни, розвиток металургії, машинобудування, моторобудування створили міцний фундамент для швидкого розвитку літакобудування. Наша вітчизняна авіація дістала могутню матеріально-технічну базу. Великий історичний етап пройшла вона відтоді. З кожним роком зростала швидкість літаків, дальність їх польотів, підвищувалась їх вантажопідйомність і маневреність. В цей же період провадилась інтенсивна підготовка льотних і технічних кадрів. Комуністична партія і Радянський уряд поставили перед нашими авіаторами відповідальне і важливе завдання — літати далі за всіх, швидше за всіх і вище за всіх. Сміливі соколи нашої країни з честю виконували і виконують це завдання Батьківщини.

Суворим випробуванням для нашої авіаційної промисловості та авіаційних кадрів стала Велика Вітчизняна війна. Це випробування було витримане з честю.

Післявоєнний розвиток авіації ознаменувався настанням нової ери — ери реактивної авіації, авіації надзвуків швидкостей, теоретичні основи якої були розроблені К. Е. Циолковським. У вищій етап перейшла наша авіація, народження якої було покладене працями О. Ф. Можайського. Радянські літаки нині літають на надзвуків швидкостях, в усякий час доби і року, в усяких умовах погоди, на величезні віддалі.

Геній російського народу вписав і продовжує вписувати найяскравіші сторінки в книгу історії розвитку світової авіації.

ВДАЛИЙ ПОЧАТОК ОГЛЯДУ ХУДОЖНЬОЇ САМОДІЯЛЬНОСТІ

В суботу, 26 березня 1955 р., огляд драматичних колективів університету відкрив історичний факультет. Була поставлена п'єса В. Гусєва «Весна в Москві». Треба визнати, що вибір п'єси був вдалим, тому що основні ідеї п'єси (наукові дерзання, важливість колективу, товариська чуйність, уміння бути суворим і принциповим у критиці власних недоліків і недоліків у праці своїх товаришів) мають велике виховне значення для студентського колективу.

Студенти історичного факультету на чолі з постановщиком п'єси випускницею Ніною Кулик показали нам результати чіткої, дружньої праці свого драматичного колективу.

Всі основні дійові особи зуміли донести до глядача головні ідеї автора п'єси.

Молоді актори драматичного колективу історичного факультету створили образи життєрадісних, бадьорих, гаряче люблячих свою справу людей.

Студентка V курсу Галина Кенц вдало передала всі особливості характеру талановитої Надії Коврової, переконливо показала її внутрішню боротьбу і перемогу в результаті допомогти колективу над своїми власними недоліками, які заважали їй працювати по-справжньому.

Образ депутата Крилова—вольової людини, справжнього комуніста, вдумливого і чуйного в ставленні до людей, був дуже яскраво розкритий студентом II курсу В. Кіриним.

Студент II курсу Стеценко, який виконував роль М. Гараніна, гаряче закоханого, хоч і не завжди чуйного

друга Надії Коврової, грав нерівно. Хотілося б побажати тов. Стеценку більше душевності, свободи і гнучкості в передачі почуттів свого героя. Переконливо показав підлу натуру бездарного задрісника, який проліз на керівну посаду заступника директора інституту, студент II курсу Є. Гуменюк.

Живі і правдиві були у виконанні студентів Кашперука, Крутової і Соломицького комендант гуртожитку, гардеробниця тьотя Маша і постовий мільйонер на мосту.

Добре справились з ролями старішків студенти Паладієнко і Савченко. Загальному бадьорому настрою спектаклю багато сприяли і студент Істоцький в ролі закоханого, чудакуютого Яші, студентка Дзиговська-Крчко в ролі дівчини Каті.

На жаль, студент Голубев не повністю справився з роллю меткого пристосованця доцента Здобнова.

П'єса В. Гусєва «Весна в Москві» написана віршами, що ускладнювало роботу драматичного колективу, але треба відмітити, що молоді виконавці в цілому успішно донесли текст п'єси до глядача.

Не дивлячись на труднощі, оформлення було вдалим, і навіть довгі антракти не заважали глядачам з задоволенням дивитись цей бадьорий і веселий спектакль.

Драматичний колектив історичного факультету поклав добрий початок огляду художньої самодіяльності ОДУ. Побажано нашим студентам дальших успіхів.

Ст. викладач Н. О. МАМОНТОВА.

Слідами наших виступів

„Почуття комсомольського обов'язку“

Під таким заголовком в газеті «За наукові кадри» від 8-III 1955 р. була вміщена стаття Н. Бучко, в якій говорилось про безвідповідальне ставлення студентки Шокотової Л. до своїх комсомольських обов'язків. Як повідомили в редакцію, 18 березня на філологічному факультеті відбулися комсомольські збори, на яких роз-

биралась особиста справа члена бюро факультету Л. Шокотової.

За халатне і безвідповідальне ставлення до своїх комсомольських обов'язків збори факультету вивели її з складу комсомольського бюро. Шокотова Л. несли догану. До складу бюро введено студентку II курсу російського відділу Л. Реброву.

ПОПРАВКА

В статті «За глибоке вивчення марксистсько-ленінської політичної економії», що надрукована в газеті від 29 березня ц. р. трапилась помилка. В третьому абзаці слід чита-

ти: «Було підкреслено, що пропаганда подібних антиленінських поглядів, які є відрижкою правого хули, особливо неприпустима в сучасних умовах...» і далі за текстом.

„КРИЛА“

Нерозривний зв'язок з життям, висвітлення злободенних питань, активне втручання в дійсність—цінні риси радянської літератури.

Всі вони притаманні і творчості одного з видатних радянських драматургів О. Корнійчука. Цими ж рисами відзначається і п'єса «Крила», написана останнім часом. Драматург піднімає в ній питання боротьби народних мас під керівництвом Комуністичної партії за дальший розвиток сільського господарства, за поліпшення матеріального добробуту радянських людей.

В досягненні цієї мети перешкоджають нам такі явища життя, як бюрократизм, косність, байдужість окремих керівників до людей, до їх життя, до їх інтересів. Такий стиль керівництва створює сприятливу атмосферу для процвітання підлабузництва, служіння особам, а не ділу, створює поживний ґрунт для різних терещенків, дремлюг, пилипів та ін.

Але ніщо не може зупинити нашого переможного поступу вперед. Пафос п'єси полягає в нещадному викритті і засудженні бюрократизму, вождізму, начотництва, підлабузництва та інших явищ життя, пафос п'єси—в підтримці рішень партії та уряду, які окрилюють наших людей в їх напруженій боротьбі за піднесення сільського господарства, за створення достатку, за покращення добробуту радянського народу.

Через всю п'єсу проходить також тема сім'ї, що, за задумом автора, мала дати ґрунт для більш повного, різнобічного зображення героїв. До певної міри драматург досягає своєї мети, але сама тема не знайшла достатнього висвітлення.

Крім цього, п'єса позначається певною статичністю, аморфністю, відсутністю динамічності в розвитку основної дії. Особливо відчутно це в другому акті, де ряд місць відзначаються розтягнутістю фраз, наприклад в сцені підготовки обласної наради тваринників.

Однак, ці недоліки, хоч і зникають до певної міри цільність твору, не переважають того цінного, що міститься в собі п'єса.

Актуальність тематики, сміливе вторгнення в життя і в ряди сцен майстерне відображення дійсності—все це дає п'єсі можливість міцно ввійти в репертуар радянських театрів.

Як же здійснена постановка п'єси в Одеському державному українському драматичному театрі імені Жовтневої революції?

В основному театр вірно підійшов до розкриття ідейно-тематичного задуму драматурга. Перед глядачем постають живі радянські люди, різні за своїми характерами, нахилами, прагненнями, ставленням до дорученої їм справи, до людей.

Головним позитивним героєм п'єси виступає секретар обкому Ромодан Петро Олександрович, роль якого виконує народний артист УРСР А. Крамаренко. В зіткненні з Дремлюгою, в подоланні його порочного методу керівництва, в організації мас на виконання рішень пленуму ЦК партії розкривається характер Ромодана—людини, комуніста, керівника.

В усіх його діях на першому плані інтереси народу. Єдність з народом, вболівання за його інтереси підкреслюються і рядом мізансцен, особливо в першій картині третьої

дії, коли відбуваються відкриті партійні збори в МТС. Ромодан—Крамаренко знаходиться в самій гулці колгоспників, звертається до них, розкриваючи хиби у партійному керівництві і в роботі МТС та колгоспів і т. д.

В грі актора відчутний також біль, глибокої душевної рани. Колись на увільну завагався, захиталась віра в найближчу людину, не підтримав свою дружину в тяжкий для неї час—і от тепер сім'я втрачена. Тяжко переживають розрив дружина і дочка. Ця підтема пронизує всю п'єсу, мов супроводжувальна мелодія до основної.

Та разом з тим відчувається, що Ромодану—Крамаренку все ж чого-небудь не вистає. До всього того, що вдалося творчо відшукати артисту, треба додати б зібраності, напористості, наступальної активності і енергії, тоді як Ромодан у Крамаренку більш ліричний, м'який, млявий в своїх рухах і голосі. У співставленні з Дремлюгою—Маяком це особливо різко помітно.

Наскільки образ Ромодана стає повнішим і ціліснішим при усуненні згаданих хиб, можна переконатися, подивившись виконання ролі Ромодана заслуженим арт. УРСР О. Луценком.

Роль Дремлюги виконує засл. арт. УРСР Й. Маяк. Драматург створює сатирично загострений образ бездушного бюрократа-крикуна, самовпевненого і властолюбного. Невіра в людей, грубий окрик, паперове керівництво—його характерні риси. Все це вірно передає артист. З першої ж появи Дремлюга—Маяк викликає до себе антипатію глядача. В його позі—монументність, в голосі—відчуття значимості ним сказаного, в рухах—впевненість всевладного господаря, а

завжди насуплені волохаті брови і постійна нотка незадоволеності, роздратування в голосі передають відлюдність і грубість Дремлюги. Застрахати, накричати, вилаяти всіх—це в його звичці. Прекрасно відтінює ці особливості Дремлюги Пилип (арт. Я. Тельний).

Близький друг Дремлюги—начальник «Облплодоовочторгу» Терещенко Федір Гаврилович. Артист Кошунський О. доносить до глядача образ цього підлабузника, морально розбещеної людини, кар'єриста.

Картина партійних зборів у МТС сповнена дотепного, ідікого сміху. Викриття талмудистів і начотників в образі Овчаренка (арт. Б. Митрофанов) з його частими філософськими термінами в мові, з постійними посланнями на капітальну працю відомого «вченого-філософа» Нудника набуває сатиричної гостроти. Артист Митрофанов вірно передає подив Овчаренка з «негактовності» колгоспників, що сміють запитувати лектора про наболілі питання сьогоденного дня. Адже лекція читається про повний комунізм!

Теплом прийнятій образ старої вчительки Горивіт, любовно створений народною артисткою УРСР Маїєвською Л. Гордістю за свого вихованця Ромодана, радість зустрічі з ним, материнська увага і турбота про його здоров'я вірно передані артисткою.

Колоритною фігурою в п'єсі виступає Самосад. Природний гумор в ньому поєднаний з простотою і благородством характеру. Таким його доносить до глядача засл. арт. УРСР І. Твердохліб.

Образ Варвари в п'єсі поданий не зовсім повно. Мало відома її особиста лінія, недостатньо розкрито причини, що примусили знатну лан-

кову покинути любиму працю і переїхати в місто. Артистка Бутовська не доносить до глядача глибину внутрішніх переживань, благородство характеру і прагнень своєї героїні. Для відтворення цього образу артистка користується лише зовнішніми засобами, а цього безумовно мало.

Психологічно насичена і драматично напружена друга картина третьої дії, вона найкраще проходить в спектаклі. Ця сцена надовго залишається в пам'яті. Артисти в цей час дійсно живуть почуттям своїх героїв.

В четвертій дії відбувається особливо гострий діалог між Дремлюгою і Ромоданом. Це ніби остаточне викриття і засудження порочного методу дремлюгівського керівництва. Ця сцена вимагає від артиста чуття Ромодана, Дремлюга—Маяк, який на відвертій і переконаній у своїй правоті. Тоді ще чіткіше підкреслюється своєчасність і значимість останніх рішень партії з питань сільського господарства, в чому й полягає основна ідея твору.

І тут багато залежить від того, як будуть виконані ролі Дремлюги і Ромодана. Дремлюга—Маяк, як і в протязі всієї п'єси, проводить свою роль і в цій сцені вірно.

Слід відзначити хороше оформлення спектаклю—декорації, виконані в дусі сучасності, передають багату природу радянської України.

О. ГРЕЧАННИЙ, викладач кафедри іноземних мов, В. ШАПОВАЛОВ, аспірант, Е. ГАЛУШКО, студент геолого-географічного факультету.

Редактор І. М. ДУЗЬ.